

Nr 47

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval.

Genom en den 16 oktober 1964 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 180, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Lag**angående ändring i lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval**

Härigenom förordnas, att 11, 34 och 36 §§ lagen den 25 oktober 1957 om prästval skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

Domprost eller — — — — — prästerlig tjänst.

Vad i första stycket sägs skall även gälla komminister, när fråga är om tillsättning av *tjänst* i annat pastorat. Minsta tiden skall dock vara tre år.

Vad i första stycket sägs skall även gälla komminister, när fråga är om tillsättning av *komministertjänst* i annat pastorat. Minsta tiden skall dock vara tre år.

34 §.

Finnes en eller flera behöriga sökande, skall domkapitlet bereda kyrkorådet i envar församling inom pastoratet tillfälle att yttra sig om dem.

Finnes en eller flera behöriga sökande *till kyrkoherdetjänst eller flera behöriga sökande till komministertjänst*, skall domkapitlet bereda kyrkorådet i envar församling inom pastoratet tillfälle att yttra sig om dem.

Har sökande, — — — — — yttra sig.

36 §.

Är fråga om komministertjänst, äger domkapitlet, sedan yttranden inkommit eller därför bestämd tid utgått, till tjänsten utnämna behörig sökande.

Är fråga om komministertjänst, äger domkapitlet, sedan yttranden enligt föreskrifterna i 34 § inkommit eller därför bestämd tid utgått, till tjänsten utnämna behörig sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den transportspärr som gäller för präster vid tillsättning av tjänster mjukas upp, så att komminister oberoende av hur länge han innehaft sin tjänst skall kunna söka kyrkoherdetjänst i annat pastorat.

För att förenkla förfarandet vid s. k. tredjegångstillsättning av komministertjänst föreslås vidare, att det inte skall vara tvunget att som nu höra kyrkorådet om endast en behörig sökande finns.

Inledning

I skrivelse den 26 september 1963, nr 8, har kyrkomötet anmält, att kyrkomötet för sin del antagit förslag till lag angående ändring i lagen den 25 oktober 1957 om prästval. Kyrkomötet föreslår, att 11, 34 och 36 §§ i lagen erhåller ändrad lydelse, samt åberopar till stöd därför vad dess särskilda utskott anfört i betänkande nr 4. Utskottets betänkande föranleddes av två vid kyrkomötet väckta motioner, nr 35 av biskop Herrlin m. fl. samt nr 36 av biskop Hylander m. fl.

Över kyrkomötets skrivelse har yttranden avgivits av kammarkollegiet, samtliga domkapitel, Svenska pastoratens riksförbund (Pastoratsförbundet) och Svenska prästförbundet.

**Ändring av reglerna om transportspärr vid tillsättning
av prästerlig tjänst**

Beträffande nuvarande ordning m. m. samt frågans behandling vid 1963 års kyrkomöte ävensom remissyttrandena över kyrkomötets skrivelse finnes å sidorna 3—6 i propositionen redogörelse, till vilken utskottet får hänvisa.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Edenman*, följande.

Spärreglerna i 11 § lagen om prästval har tillkommit i församlingarnas intresse i syfte att förhindra alltför täta tjänstebyten på kyrkoherde- och komminister-tjänsterna. Detta intresse bör självfallet vägas mot tjänst innehavarens önskemål om befordran och hans intresse att inte alltför länge vara bunden vid en befattning. I fråga om kyrkoherdetjänsterna, som är sluttjänster, har församlingarnas intresse av att tjänstebyten inte äger rum med alltför korta mellanrum ansetts så starkt, att det inte nu bör komma i fråga att ändra den gällande regeln om fem års transportpärr. Därvid vill jag erinra om den möjlighet till dispens som lagen ger Kungl. Maj:t. Utvecklingen torde få utvisa, om det kan finnas anledning att i en framtid överväga en ändring av den ifrågavarande regeln.

Förhållandena är inte ensartade i fråga om kyrkoherdar och komministrar. Det kan knappast med fog göras gällande att byte av komminister, som biträder kyrkoherden i hans arbete, kan vara till lika stor nackdel för församlingen som byte av kyrkoherde. Komministrarna har också ett befogat intresse av att inte genom bundenhet vid sin tjänst hindras att söka befordran till kyrkoherde i annat pastorat. Det synes mig därför motiverat att, såsom kyrkomötet föreslagit, genom lagändring generellt inskränka den nuvarande spärregeln för komministrarna så att den endast gäller vid tillsättning av komministertjänst i annat pastorat. Jag finner mig till följd av det sagda kunna biträda den av kyrkomötet antagna uppmjukningen av spärregeln i 11 §.

Tredjegangstillsättning av komministertjänst med endast en sökande

Beträffande nuvarande ordning m. m. samt frågans behandling vid 1963 års kyrkomöte ävensom remissyttrandena över kyrkomötets skrivelse finnes å sidorna 6—8 i propositionens redogörelse, till vilken utskottet får hänvisa.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen* följande.

Kyrkomötets förslag att domkapitlet inte vidare skall vara skyldigt att inhämta kyrkorådets yttrande vid tredjegangstillsättning av komministertjänst, om endast en behörig sökande anmält sig, har tillstyrkts av flertalet remissinstanser. Kritik mot förslaget har riktats av kammarkollegiet samt domkapitlet i Linköping och Lund, som anser att kyrkorådets hörande kan ha sin betydelse, eftersom domkapitlet inte obligatoriskt har att utnämna den sökande utan äger att göra det efter lämplighetsprövning.

Otvivelaktigt har denna invändning visst fog för sig; den av kyrkomötet föreslagna ordningen innebär också ett avsteg från principen att församling bör i någon form få medverka då präst skall utses i församlingen. Såsom framgått av det föregående kan dock denna princip sägas redan vara genombruten i och med att en regel om kyrkorådets hörande inte ansetts nödvändig för det fall att till komministertjänst, som skulle ha tillsatts genom val, efter förnyat ledigförklarande endast kommer en sökande.

Det väsentliga för bedömningen av frågan synes mig dock vara, att för kyrkomötets förslag talar skäl av praktisk art, såsom att ändringen skulle medföra ett enklare och därmed snabbare tillsättningsförfarande. Det har även framhållits, att kyrkorådets hörande för det mesta torde sakna betydelse. På grund av det anförda vill jag inte motsätta mig, att kyrkomötets förslag genomföres även i denna del. Det torde kunna förutsättas, att domkapitlet även utan särskilt stadgande kommer att inhämta kyrkorådets yttrande, om det finns anledning därtill.

Lagrådet

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Utskottet

Vid 1963 års kyrkomöte har antagits förslag om viss ändring i prästvalslagen. I förevarande proposition hemställs att riksdagen för sin del måtte antaga förslaget.

Enligt gällande bestämmelser må komminister, som ej under minst tre år innehaft den tjänst till vilken han senast blivit utnämnd, icke utan särskilt tillstånd på grund av egen ansökan komma i fråga vid tillsättning av tjänst i annat pastorat. I propositionen föreslås sådan uppmjukning av regeln om transportspärr, att komminister oberoende av hur länge han innehaft sin tjänst skall kunna erhålla befordran till kyrkoherde i annat pastorat. Utskottet tillstyrker den föreslagna ändringen.

Vidare föreslås att när komministertjänst tillsättes utan val — s. k. tredje-gångstillsättning — domkapitlet, om endast en behörig sökande finns, icke längre skall behöva inhämta vederbörande kyrkoråds yttrande. Såsom under ärendets behandling framhållits medför den föreslagna ordningen avsteg från principen att församling i någon form bör medverka vid utseende av präst. Församlingens intresse att öva inflytande vid tillsättning av prästtjänst bör dock enligt utskottets mening också i nu föreliggande fall i erforderlig mån beaktas. Utskottet vill därför understryka vikten av att, såsom departementschefen framhållit, domkapitlet även utan stadgande kommer att om anledning föreligger bereda kyrkorådet tillfälle att yttra sig. Enär det får förutsättas att domkapitlet kom-

mer att iakttaga en sådan ordning, vill utskottet ej avstyrka den nu ifrågavarande ändringen, som innebär viss förenkling av tillsättningsförfarandet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen med bifall till förevarande proposition, nr 180, måtte för sin del antaga det vid propositionen fogade lagförslaget.

Stockholm den 26 november 1964

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GARDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Erik Svedberg, Arvidson,* fröken Mattson, herrar Wikner, Ferdinand Nilsson, Hilding, Hjorth och Nyman;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Boman, herrar Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Keijer, fröken Bergegren och herr Martinsson*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.